

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2020. július 16.*

„Előzetes döntéshozatal – Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – 650/2012/EU rendelet – Hatály – A »határokon átnyúló vonatkozású öröklés« fogalma – Az »örökhagyó szokásos tartózkodási helyének« fogalma – A 3. cikk (2) bekezdése – A »bírószék« fogalma – A joghatósági szabályok közjegyzők tekintetében történő alkalmazása – A 3. cikk (1) bekezdésének g) és i) pontja – A »határozat« és a »közokirat« fogalma – 5., 7. és 22. cikk – A joghatóságra és az öröklésre alkalmazandó jog megválasztására vonatkozó megállapodás – A 83. cikk (2) és (4) bekezdése – Átmeneti rendelkezések”

A C-80/19. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litvánia legfelsőbb bírósága) a Bírósághoz 2019. február 4-én érkezett, 2019. január 17-i határozatával terjesztett elő az

E. E.

által indított,

a **Kauno miesto 4-ojo notaro biuro notarė Virginija Jarienė**

és

K.-D. E.

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: J. C. Bonichot tanácselnök, M. Safjan, L. Bay Larsen, C. Toader (előadó) és N. Jääskinen bírák,

főtanácsnok: M. Campos Sánchez-Bordona,

hivatalvezető: C. Strömholm tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2020. január 16-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a litván kormány képviselőiben V. Kazlauskaitė-Švenčionienė, V. Vasiliauskienė és K. Dieninis, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: litván.

- a cseh kormány képviselőjében M. Smolek, J. Vlácil és A. Kasalická, meghatalmazotti minőségben,
 - a spanyol kormány képviselőjében S. Jiménez García, J. Rodríguez de la Rúa Puig és S. Centeno Huerta, meghatalmazotti minőségben,
 - a magyar kormány képviselőjében Fehér M. Z. és Gesztelyi D. R., meghatalmazotti minőségben,
 - az osztrák kormány képviselőjében J. Schmoll és G. Hesse, meghatalmazotti minőségben,
 - az Európai Bizottság képviselőjében M. Wilderspin és S. L. Kaléda, meghatalmazotti minőségben,
- a főtanácsnok indítványának a 2020. március 26-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről szóló, 2012. július 4-i 650/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 201., 107. o., helyesbítések: HL 2012. L 344., 3. o.; HL 2013. L 60., 140. o.; HL 2019. L 243. 9. o.) 3. cikke (1) bekezdése g) és i) pontjának, valamint (2) bekezdése első albekezdésének, 4., 5., 7., 22. és 59. cikkének, valamint a rendelet hatályának értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet az E. E. által, az édesanyja Németországban bekövetkezett halálát követően egy kaunasi (Litvánia) közjegyző előtt kért öröklési bizonyítvány kiállítása iránt indított eljárás keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 650/2012 rendelet (1), (7), (20), (22)–(24), (29), (32), (37), (39), (59), (61) és (67) preambulumbekkezdése értelmében:

„(1) Az Unió célul tűzte ki, hogy fenntartja és továbbfejleszti a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térséget, amelyben biztosított a személyek szabad mozgása. E térség fokozatos kialakítása érdekében az Unió intézkedéseket fogad el a határokon átnyúló vonatkozású polgári ügyekben való igazságügyi együttműködésre vonatkozóan, különösen, ha ez a belső piac megfelelő működéséhez szükséges.

[...]

(7) Elő kell segíteni a belső piac megfelelő működését azáltal, hogy megszüntetik azoknak a személyeknek a szabad mozgása előtti akadályokat, akik jelenleg nehézségekbe ütköznek a határokon átnyúló vonatkozású örökléssel összefüggő jogaik érvényesítése során. [...]

[...]

- (20) E rendeletnek tiszteletben kell tartania a tagállamokban az öröklési ügyek rendezésére alkalmazott eltérő rendszereket. E rendelet alkalmazásában a »bírság« fogalmát ennél fogva tágan kell értelmezni, hogy abba ne csak a szó szoros értelmében vett, igazságszolgáltatási feladatokat ellátó bíróságok tartozzanak bele, hanem egyes tagállamokban azon közjegyzők vagy nyilvántartó hivatalok is, akik vagy amelyek bizonyos öröklési ügyekben a bírósághoz hasonlóan igazságszolgáltatási feladatokat látnak el, továbbá azon közjegyzők és jogi szakemberek, akik egyes tagállamokban bíróság felhatalmazásával bizonyos öröklési ügyben igazságszolgáltatási feladatokat látnak el. Az e rendeletben meghatározott valamennyi bíróság a rendeletben foglalt joghatósági szabályok hatálya alá tartozik. Ezzel szemben a »bírság« fogalmába nem tartoznak bele a tagállamoknak a nemzeti jog szerint öröklési ügyekben való eljárásra feljogosított nem igazságügyi hatóságai, például a közjegyzők a tagállamok többségében, ahol általában nem látnak el igazságszolgáltatási feladatokat.

[...]

- (22) A tagállamok közjegyzői által öröklési ügyekben kiállított valamennyi okirat forgalmára e rendeletet kell alkalmazni. Amennyiben a közjegyzők igazságszolgáltatási feladatokat látnak el, vonatkoznak rájuk a joghatósági szabályok, és az általuk hozott határozatok forgalmára a határozatok elismerésére, végrehajthatóságára és végrehajtására vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. Amennyiben a közjegyzők nem látnak el igazságszolgáltatási feladatokat, nem vonatkoznak rájuk a joghatósági szabályok, és az általuk kiállított közokiratok forgalmára a közokiratokra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.
- (23) Tekintettel az európai polgárok növekvő mobilitására, továbbá annak érdekében, hogy biztosított legyen az Európai Unión belül a megfelelő igazságszolgáltatás, valamint a tényleges kapcsolat az öröklés, és azon tagállam között, amelyben a joghatóságot gyakorolják, e rendeletnek elő kell írnia, hogy mind a joghatóság, mind az alkalmazandó jog meghatározása tekintetében az általános kapcsoló elv az örökhagyónak az elhalálozás időpontjában szokásos tartózkodási helye kell, hogy legyen. A szokásos tartózkodási hely meghatározása céljából az öröklés ügyében eljáró hatóságnak átfogóan kell értékelnie az örökhagyónak a halálát megelőző években és az elhalálozása időpontjában fennálló életkörülményeit, figyelembe véve az összes releváns tényállási elemet, különösen az örökhagyónak az érintett államban való tartózkodása időtartamát és gyakoriságát, valamint annak körülményeit és indokait. Az így meghatározott szokásos tartózkodási hely szoros és tartós kapcsolatot kell, hogy jelentsen az érintett állammal e rendelet konkrét célkitűzéseinek figyelembevételével.
- (24) Egyes esetekben az örökhagyó szokásos tartózkodási helyének megállapítása összetettnek bizonyulhat. Ez különösen akkor fordulhat elő, ha az örökhagyó szakmai vagy gazdasági okokból külföldre került és ott dolgozott, esetenként hosszú ideig, azonban a származási államával szoros és tartós kapcsolatot őrzött meg. Ez az eset az adott körülményektől függően úgy is értékelhető, hogy az örökhagyó szokásos tartózkodási helye továbbra is a családi és társadalmi életének központját képező származási államban található. További összetett esetek adódhatnak abból, ha az örökhagyó élete során felváltva több államban élt, vagy az egyik államból a másikba utazott, ugyanakkor egyik államban sem telepedett le állandó jelleggel. Amennyiben az örökhagyó az egyik érintett állam állampolgára volt, illetve összes jelentősebb vagyontárgya az egyik érintett államban volt fellelhető, akkor az örökhagyó állampolgársága vagy ezeknek a vagyontárgyaknak a fellelhetősége különleges tényező lehet az egész tényállás átfogó értékelésekor.

[...]

- (29) Ha az öröklési ügyben – mint egyes tagállamok esetében – a bíróság hivatalból indít eljárást, az adott bíróságnak meg kell szüntetnie az eljárást, ha az eljárásban részt vevő felek arról állapodnak meg, hogy az öröklési ügyet békés úton, peren kívül rendezik a választott jog szerinti tagállamban. Amennyiben az öröklési ügyben a bíróság nem indít hivatalból eljárást, e rendelet nem

akadályozhatja meg a feleket abban, hogy az öröklési ügyet békés úton, peren kívül, például közjegyző előtt rendezzék, valamely általuk választott tagállamban, amennyiben ez az említett tagállam joga alapján lehetséges. Erre még abban az esetben is lehetőséget kell adni, ha az adott tagállam joga nem az öröklésre alkalmazandó jog.

[...]

- (32) Az öröklés ügyében eljáró vagy eljárni hivatott tagállamtól eltérő tagállamban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező örökösök és hagyományosok helyzetének megkönnyítése érdekében e rendeletnek lehetővé kell tennie bármely, az öröklésre alkalmazandó jog értelmében az örökség, a hagyomány vagy a kötelesrész elfogadására vagy visszautasítására, illetve a hagyatéki tartozásokért való felelőssége korlátozására vonatkozó nyilatkozat megtételére jogosult személy számára, hogy ezeket a nyilatkozatokat a szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam jogában előírt formában, ezen tagállam bíróságai előtt tegye meg. Ez nem zárja ki annak lehetőségét, hogy az említett nyilatkozatokat az adott tagállam valamely olyan egyéb hatósága előtt tegyék meg, amely az ilyen nyilatkozatok átvételére a nemzeti jog szerint hatáskörrel rendelkezik. Azon személyek, akik élni kívánnak azzal a lehetőséggel, hogy a szokásos tartózkodási helyük szerinti tagállamban tegyenek nyilatkozatot, az öröklésre alkalmazandó jog értelmében megállapított határidőn belül értesítik az öröklés ügyében eljáró vagy eljárni hivatott bíróságot vagy hatóságot az ilyen nyilatkozatok meglétéről.

[...]

- (37) Annak érdekében, hogy a polgárok teljes jogbiztonságban élvezhessék a belső piac nyújtotta előnyöket, ennek a rendeletnek lehetővé kell lennie számukra, hogy előzetesen megismerjék az öröklésükre alkalmazandó jogot. Harmonizált kollíziós szabályokat kell bevezetni az ellentmondásos eredmények elkerülése érdekében. A főszabálynak biztosítania kell, hogy az öröklésre olyan kiszámítható jog legyen irányadó, amellyel szoros kapcsolat áll fenn. Jogbiztonsági okokból és a hagyaték felosztásának elkerülése érdekében az említett jognak kell szabályoznia az öröklés egészét, azaz a hagyatékba tartozó valamennyi vagyontárgyat, tekintet nélkül a vagyontárgyak természetére, és függetlenül attól, hogy a vagyontárgyak valamely másik tagállamban vagy valamely harmadik államban találhatók-e.

[...]

- (39) Az alkalmazandó jog megválasztásáról kifejezetten, végintézkedés formájában, nyilatkozatban kell rendelkezni, vagy annak a végintézkedésből megállapíthatónak kell lennie. A jog megválasztása akkor tekinthető egy végintézkedésből megállapíthatónak, amennyiben például az örökható végintézkedésében hivatkozott az állampolgársága szerinti állam valamely jogszabályának konkrét rendelkezéseire, vagy egyéb módon ezt a jogot említette.

[...]

- (59) E rendeletnek – általános célkitűzésének, azaz a tagállamokban öröklés tárgyában hozott határozatok kölcsönös elismerésének fényében, attól függetlenül, hogy a határozatot peres vagy peren kívüli eljárás eredményeként hozták – a határozatok elismerésére, végrehajthatóságára és végrehajtására vonatkozó, a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés területén meglévő uniós eszközökhöz hasonló szabályokat kell előírnia.

[...]

- (61) A közokiratok az eredeti tagállamhoz képest egy másik tagállamban ugyanolyan bizonyító erővel vagy legalábbis a lehető legnagyobb mértékben hasonló joghatással kell, hogy bírjanak. Egy adott közokirat valamely másik tagállamban érvényes bizonyító erejének vagy a lehető legnagyobb

mértékben hasonló joghatásnak a meghatározásakor említést kell tenni arra vonatkozóan, hogy a közokirat milyen jellegű és körű bizonyító erővel bír az eredeti tagállamban. Következésképpen azt, hogy egy adott közokiratnak milyen bizonyító erővel kell bírnia egy másik tagállamban, az eredeti tagállam joga határozza meg.

[...]

(67) Az Unióban a határokon átnyúló vonatkozású öröklések gyors, zökkenőmentes és hatékony rendezése érdekében az örökösöknek és a hagyományosoknak, a végrendeleti végrehajtóknak, illetve a hagyatéki gondnokoknak egy másik tagállamban, például a hagyatéki javak fellelhetősége szerinti tagállamban könnyen tudniuk kell igazolni jogállásukat és/vagy jogaikat és jogosítványukat. [...]

4 A 650/2012 rendelet „Hatály” című 1. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Ezt a rendeletet az öröklésre kell alkalmazni. Nem alkalmazandó különösen az adó-, vám- és közigazgatási ügyekre.”

5 E rendelet 3. cikke (1) bekezdésének g) és i) pontja, valamint (2) bekezdése szerint:

„(1) E rendelet alkalmazásában:

[...]

g) »határozat«: öröklési ügyben valamely tagállam bírósága által hozott bármely határozat, elnevezésére való tekintet nélkül, ideértve a költségeknek és kiadásoknak valamely bírósági tisztviselő általi meghatározására vonatkozó határozatot is;

[...]

i) »közokirat«: valamely tagállamban az alaki követelményeknek megfelelően közokiratként kiállított vagy bejegyzett, öröklési ügyben keletkezett okirat, amelynek hitelessége:

i. a közokirat aláírására és tartalmára vonatkozik, és

ii. valamely hatóság vagy az eredeti tagállam által erre feljogosított bármely más szerv által lett megállapítva.

(2) E rendelet alkalmazásában »bíróság« minden olyan igazságügyi hatóság és minden egyéb olyan, öröklési ügyekben hatáskörrel rendelkező hatóság és jogi szakember, amely/aki igazságszolgáltatási feladatot lát el, vagy igazságügyi hatóság felhatalmazása alapján vagy igazságügyi hatóság ellenőrzése alatt jár el, feltéve hogy ezek az egyéb hatóságok és jogi szakemberek szavatolják a pártatlanságot és a felek meghallgatáshoz való jogát, valamint feltéve, hogy a tevékenységük helye szerinti tagállam joga értelmében:

a) határozataik ellen igazságügyi hatóság előtt jogorvoslattal lehet élni, vagy azokat igazságügyi hatóság felülvizsgálhatja; és

b) határozataik hasonló hatállyal és joghatással rendelkeznek, mint az igazságügyi hatóságok által ugyanilyen ügyben hozott határozatok.

A tagállamok az első albekezdésben említett egyéb hatóságokról és jogi szakemberekről a 79. cikkel összhangban értesítik a Bizottságot.”

- 6 A 650/2012 rendelet II. fejezetében szereplő, „Általános joghatóság” című 4. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Annak a tagállamnak a bíróságai rendelkeznek joghatósággal az öröklés egészében történő határozathozatalra, amelynek a területén az örökhagyó szokásos tartózkodási helye elhalálózásának időpontjában volt.”

- 7 E rendeletnek „A joghatóságra vonatkozó megállapodás” című 5. cikke értelmében:

„(1) Amennyiben az örökhagyó az utána történő öröklésre alkalmazandó jognak a 22. cikk szerint valamely tagállam jogát választotta, az érintett felek megállapodhatnak arról, hogy ezen tagállam bírósága vagy bíróságai kizárólagos joghatósággal rendelkezzenek bármely öröklési ügyben történő határozathozatalra.

(2) A joghatóságra vonatkozó megállapodást írásba kell foglalni, keltezni kell, és azt az érintett feleknek alá kell írniuk. A megállapodás tartós rögzítését biztosító, elektronikus módon történő bármely közlés egyenértékűnek minősül az írásos formával.”

- 8 Az említett rendelet „Joghatóság jogválasztás esetén” című 7. cikke kimondja:

„Azon tagállam bíróságai, amelynek jogát az örökhagyó a 22. cikk szerint választotta, joghatósággal rendelkeznek az öröklés tárgyában történő határozathozatalra, ha:

[...]

- b) az eljárásban részt vevő felek az 5. cikkel összhangban arról állapodtak meg, hogy az említett tagállam bíróságának vagy bíróságainak joghatóságát kötik ki; vagy
- c) az eljárásban részt vevő felek kifejezetten elfogadták az eljáró bíróság joghatóságát.”

- 9 Ugyanezen rendelet 13. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Az öröklés tárgyában történő határozathozatalra e rendelet alapján joghatósággal rendelkező bíróság mellett a szokásos tartózkodási hely szerinti tagállam bíróságai is jogosultak bármely olyan személy vonatkozó nyilatkozatainak átvételére, aki az öröklésre alkalmazandó jog értelmében bíróság előtt nyilatkozhat az örökségnek, a hagyománynak vagy a kötelesrésznek az elfogadásáról vagy visszautasításáról, illetve az érintett személy hagyatéki tartozásokért való felelősségének korlátozásáról, feltéve hogy az adott tagállam joga szerint ilyen nyilatkozat tehető bíróság előtt.”

- 10 A 650/2012 rendelet „Alkalmazandó jog” című III. fejezetében szereplő, „Főszabály” című 21. cikke kimondja:

„(1) Amennyiben e rendelet másként nem rendelkezik, az öröklés egészére alkalmazandó jog annak az államnak a joga, amelynek a területén az örökhagyó szokásos tartózkodási helye elhalálózásának időpontjában volt.

(2) Amennyiben – kivételes esetben – az eset valamennyi körülménye alapján egyértelmű, hogy az örökhagyónak az elhalálózásának időpontjában nyilvánvalóan szorosabban kapcsolódott egy másik államhoz, mint ahhoz, amelynek joga az (1) bekezdés értelmében alkalmazandó lenne, az öröklésre alkalmazandó jog ennek a másik államnak a joga.”

- 11 A 650/2012 rendelet „Jogválasztás” című 22. cikkének (1) és (2) bekezdése szerint:

„(1) Egy adott személy az utána történő öröklés egészére irányadó jogként választhatja annak az államnak a jogát, amelynek állampolgárságával a választás megtételekor vagy az elhalálozás időpontjában rendelkezik.

A többes állampolgársággal rendelkező személy bármelyik állam jogát választhatja, amelynek állampolgárságával a választás megtételekor vagy az elhalálozás időpontjában rendelkezik.

(2) A jogválasztásról kifejezetten, végintézkedés formájában tett nyilatkozatban kell rendelkezni, vagy annak a végintézkedés rendelkezéseiből megállapíthatónak kell lennie.”

- 12 Az említett rendelet 28. cikke értelmében:

„Az örökséget, a hagyományt vagy a kötelesrészt elfogadó vagy azt visszautasító nyilatkozat, illetve a nyilatkozó személy felelősségének korlátozására irányuló nyilatkozat alakilag akkor érvényes, ha megfelel az alábbi jog előírásainak:

[...]

b) azon állam joga, amelyben a nyilatkozó személy szokásos tartózkodási helye található.”

- 13 A 650/2012 rendelet 59. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A valamely tagállamban kiállított közokirat ugyanolyan bizonyító erővel bír egy másik tagállamban, mint az eredeti tagállamban, vagy az azzal a lehető legnagyobb mértékben egyező bizonyító erővel bír, feltéve hogy ez nem nyilvánvalóan ellentétes az érintett tagállam közrendjével (*ordre public*).

A közokiratot egy másik tagállamban felhasználni szándékozó személy kérheti a közokiratot az eredeti tagállamban kiállító hatóságot, hogy töltsé ki a 81. cikk (2) bekezdésében említett tanácsadó bizottsági eljárás keretében meghatározott formanyomtatványt, és ennek során azt is részletezze, hogy milyen bizonyító erővel rendelkezik a közokirat az eredeti tagállamban.

[...]”

- 14 E rendelet 60. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Az eredeti tagállamban végrehajtható közokiratot valamely más tagállamban bármely érdekelt fél kérelmére végrehajthatóvá kell nyilvánítani a 45–58. cikkben meghatározott eljárás keretében.”

- 15 Az említett rendelet 64. cikke szerint:

„A[z európai öröklési] bizonyítványt abban a tagállamban kell kiállítani, amelynek bíróságai a 4. cikk, a 7. cikk, a 10. cikk vagy a 11. cikk értelmében joghatósággal rendelkeznek. A kiállító hatóság

a) a 3. cikk (2) bekezdésében meghatározott bíróság; vagy

b) olyan más hatóság, amely a nemzeti jog szerint hatáskörrel rendelkezik arra, hogy öröklési ügyekben eljárjon.”

- 16 Ugyanezen rendelet „Átmeneti rendelkezések” című 83. cikke értelmében:

„(1) Ezt a rendeletet a 2015. augusztus 17-én vagy azt követően elhunyt személyek utáni öröklésre kell alkalmazni.

(2) Amennyiben az örökhagyó 2015. augusztus 17-e előtt megválasztotta az utána történő öröklésre alkalmazandó jogot, ez a választás érvényes, ha eleget tesz a III. fejezetben megállapított feltételeknek, vagy ha a hatályos nemzetközi magánjogi szabályok értelmében a választás megtételekor érvényes volt azon államban, amelyben az örökhagyó szokásos tartózkodási helye volt, vagy bármely olyan államban, amelyben állampolgársággal rendelkezett.

[...]

(4) Amennyiben a végintézkedést 2015. augusztus 17-ét megelőzően olyan állam joga szerint tették, amelyet az örökhagyó e rendelet szerint választhatott volna, akkor azt kell az öröklésre alkalmazandó jognak választott jognak tekinteni.”

A litván jog

A polgári törvénykönyv

- 17 A Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (a Litván Köztársaság polgári törvénykönyve) 5.4. cikke a következőképpen szól:

„1. Az öröklés megnyílása helyének az örökhagyó vagy a végrendelkező utolsó lakóhelye (a jelen törvény 2.12. cikke) tekintendő.

2. Amennyiben az örökhagyó vagy a végrendelkező nem rendelkezett állandó lakóhellyel, az örökség megnyílása helyének a következőt kell tekinteni:

(1) az a hely, ahol az örökhagyó vagy a végrendelkező a halálát megelőző hat hónap nagy részében élt;

(2) amennyiben az örökhagyó vagy a végrendelkező több helyen tartózkodott, az öröklés megnyílása helyének az örökhagyó vagy a végrendelkező fő gazdasági vagy személyi érdekeltségeinek helye tekintendő (a vagyon helye, vagy ha a vagyon több helyen található, a vagyon jelentősebb részének helye; azon házastárs lakóhelye, akivel az örökhagyó vagy a végrendelkező a halála előtti hat hónapban házastársi viszonyban élt, vagy az örökhagyóval vagy a végrendelkezővel együtt élő gyermek lakóhelye).

3. Ha a jelen cikk (1) és (2) bekezdésében megjelölt körülményekkel összhangban nem lehet meghatározni az örökhagyó vagy a végrendelkező lakóhelyét, az öröklés megnyílásának helyét az örökhagyó vagy a végrendelkező állampolgársága, nyilvántartásba vétele, járműveinek nyilvántartásba vételi helye vagy más körülmény alapján lehet meghatározni.

4. Vita esetén az öröklés megnyílásának helyét az érdekelt felek kérésére az összes körülmény figyelembevételével bíróság is meghatározhatja.”

- 18 Az említett törvénykönyv 5.66. cikke előírja, hogy a törvény vagy végintézkedés szerinti örökösök hagyatéki bizonyítvány (a továbbiakban: öröklési bizonyítvány) megszerzése céljából az öröklés megnyílásának helye szerinti közjegyzőhöz fordulhatnak.

A polgári perrendtartás

- 19 A Civilinio proceso kodeksas (polgári perrendtartás) 444. cikke a következőképpen rendelkezik:

„1. A bíróság megállapítja a személyhez fűződő és vagyoni jogok megnyílásának, megváltozásának és megszűnésének alapjául szolgáló tényállást.

2. A bíróság a következő ügyeket vizsgálhatja:

[...]

(8) a hagyaték elfogadásával és az örökség megnyílása tényleges helyének megállapításával kapcsolatos ügyek.”

- 20 Az említett törvény 511. cikke értelmében a közjegyzői okirattal vagy a közjegyzői okirat kiállításának megtagadásával szemben keresettel lehet élni. A keresetet az érintett közjegyző tevékenységének helye szerint illetékes kerületi bíróság előtt kell előterjeszteni.

A közjegyzői karról szóló törvény

- 21 A Lietuvos Respublikos notariato įstatymas (a Litván Köztársaság közjegyzői karról szóló törvénye, a továbbiakban: közjegyzői karról szóló törvény) 1. cikke előírja:

„A közjegyzői karba beletartozik minden közjegyző, aki a jelen törvénnyel összhangban jogosult arra, hogy természetes és jogi személyek vitathatatlan alanyi jogát és a rájuk vonatkozó jogi tényeket megállapítsa, és biztosítsa e személyek és az állam jogos érdekeinek védelmét.”

- 22 E törvény 2. cikke értelmében a közjegyzőket az igazságügyi miniszter nevezi ki és menti fel.
- 23 Az említett törvénynek „A közjegyzők függetlensége” című 12. cikke kimondja, hogy a közjegyzők feladatkörüket az állami hatalmi és közigazgatási szervek intézményeinek befolyásától mentesen látják el, és kizárólag a jog szerint járnak el.
- 24 Ugyanezen törvény 26. cikke értelmében a közjegyzők többek között öröklési bizonyítványt állítanak ki. A közjegyzői okiratba foglalt tényeket bizonyítottnak kell tekinteni, és további bizonyításra nincs szükség, kivéve ha a dokumentumot a jogszabályokban meghatározott eljárásnak megfelelően érvénytelenné nyilvánították.
- 25 A közjegyzői karról szóló törvény 41. cikkének megfelelően az az érintett, aki úgy véli, hogy valamely közjegyzői okirat kiállítása vagy közjegyzői okirat kiállításának megtagadása téves, bíróság előtt keresetet indíthat.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 26 E. E. litván állampolgár. A szintén litván állampolgárságú édesanyja házasságot kötött a német állampolgárságú K.-D. E.-vel, és E. E.-vel együtt Németországba költözött a férjéhez. 2013. július 4-én az édesanya végrendeletet készített a Garliava városában (Litvánia) lévő közjegyzői hivatalban, és a teljes vagyona örököseként a fiát jelölte meg.
- 27 E. E. édesanyjának Németországban bekövetkezett halálakor egy ingatlan, mégpedig egy Kaunasban (Litvánia) található lakás volt az örökhagyó nevére bejegyezve. 2017. július 17-én E. E. egy kaunasi illetékességű közjegyzőnél kérte a hagyatéki eljárás megindítását, valamint az öröklési bizonyítvány kiállítását.
- 28 2017. augusztus 1-jén e közjegyző megtagadta az említett bizonyítvány kiállítását, azzal az indokkal, hogy álláspontja szerint az 650/2012 rendelet 4. cikke értelmében az örökhagyó szokásos tartózkodási helye Németországban volt.

- 29 E. E. ennek megtagadását megtámadta a Kauno apylinkės teismas (kaunasi körzeti bíróság, Litvánia) előtt. 2018. január 29-i határozatával e bíróság helyt adott a felperes kérelmének, azzal az indokkal, hogy az örökhagyó nem szakította meg a kapcsolatait Litvániával.
- 30 Az E. E. által megkeresett közjegyző fellebbezést nyújtott be e határozattal szemben a Kauno apygardos teismashoz (kaunasi megyei bíróság, Litvánia). Ezen eljárás keretében E. E. kérelmet nyújtott be aziránt, hogy az ügy irataihoz csatolja K.-D. E. nyilatkozatát, amelyben ez utóbbi azt állította, hogy nem tart igényt az örökhagyó hagyatékára, és hozzájárul a litván bíróságok joghatóságához, mivel Németországban semmilyen hagyatéki eljárás nem indult.
- 31 2018. április 26-i határozatával e bíróság hatályon kívül helyezte a megtámadott bírósági határozatot, és elutasította E. E. kérelmét, aki felülvizsgálati kérelmet terjesztett a Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litvánia legfelsőbb bírósága) elé.
- 32 E körülményekre tekintettel a Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litvánia legfelsőbb bírósága) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:
- „1) A 650/2012 rendelet értelmében vett határokon átnyúló vonatkozású öröklésnek minősül-e, és e rendelet hatálya alá tartozik-e a jelenleg tárgyaló ügyben szereplőhöz hasonló helyzet, amelyet az jellemez, hogy egy litván állampolgár, akinek szokásos tartózkodási helye a halála napján esetleg egy másik tagállamban volt, aki azonban soha nem szakította meg kapcsolatait hazájával, és aki a halála előtt egyebek mellett végrendeletet készített Litvániában, és minden vagyonát örökösére, egy litván állampolgárra hagyta, és az öröklés megnyílásának idején megállapítást nyert, hogy a teljes hagyatéki kizárólag Litvániában található ingatlanból áll, és az említett másik tagállam állampolgárságával rendelkező túlélő házastárs egyértelműen kijelentette azon szándékát, hogy lemond az elhunyt személy hagyatékával szembeni minden követelésről, nem vett részt a Litvániában megindított eljárásban, és hozzájárult a litván bíróságok joghatóságához és a litván jog alkalmazásához?
- 2) Az olyan litván közjegyző, aki megindít egy hagyatéki ügyet, kiállít egy öröklési bizonyítványt, és egyéb olyan jogcselekményeket végez, amelyek szükségesek az örökösök jogérvényesítéséhez, a 650/2012 rendelet 3. cikkének (2) bekezdése értelmében »bíróságnak« tekinthető-e, tekintettel arra, hogy tevékenységeik során a közjegyzők tiszteletben tartják a pártatlanság és önállóság elvét, határozataik önmagukra és az igazságügyi hatóságokra is kötelezőek, és jogcselekményeik bírósági eljárásban megtámadhatók?
- 3) Amennyiben a második kérdésre igenlő választ kell adni, a litván közjegyzők által kiadott öröklési bizonyítvány a 650/2012 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének g) pontja értelmében vett határozatnak tekintendő-e, és emiatt kiállításukhoz meg kell-e állapítani a joghatóságot?
- 4) Amennyiben a második kérdésre nemleges választ kell adni, a 650/2012 rendelet 4. és 59. cikkének rendelkezéseit (együtt vagy külön, azonban e cikkekre való korlátozás nélkül) úgy kell-e értelmezni, hogy a litván közjegyzők kiállíthatnak öröklési bizonyítványt a joghatóságra vonatkozó általános szabályok betartása nélkül, és az ilyen bizonyítványokat hiteles okiratoknak kell tekinteni, amelyekhez más tagállamokban is jogkövetkezmények fűződnek?
- 5) Úgy kell-e értelmezni a 650/2012 rendelet 4. cikkét (vagy e rendelet más rendelkezéseit), hogy az elhunyt szokásos tartózkodási helye kizárólag egy tagállamban állapítható meg?

- 6) A 650/2012 rendelet 4., 5., 7. és 22. cikkének rendelkezéseit (együtt vagy külön, azonban e cikkekre való korlátozás nélkül) úgy kell-e értelmezni és alkalmazni, hogy a jelen ügyben az első kérdésben ismertetett tényekkel összhangban arra a következtetésre kell jutni, hogy az érintett felek megállapodtak abban, hogy a litvániai bíróságok rendelkeznek joghatósággal, és a litván jog alkalmazandó?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első és az ötödik kérdésről

- 33 Első és ötödik kérdésével, amelyeket célszerű együttesen vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 650/2012 rendeletet úgy kell-e értelmezni, hogy a „határokon átnyúló vonatkozású öröklés” fogalma alá tartozik az a helyzet, amelyben az örökhagyó valamely tagállam állampolgára volt, aki halála időpontjában egy másik tagállamban rendelkezett lakóhellyel, de nem szakította meg kapcsolatait az előbbi tagállammal, és hogy ebben a helyzetben az örökhagyó utolsó szokásos tartózkodási helyét egyetlen tagállam vonatkozásában kell-e megállapítani.
- 34 Elöljáróban meg kell jegyezni, hogy a 650/2012 rendeletet az EUMSZ 81. cikk (2) bekezdése alapján fogadták el, amely kizárólag a határokon átnyúló vonatkozású polgári ügyekre vonatkozik.
- 35 E rendelet (1) és (7) preambulumbekkezdésének megfelelően e rendelet célja többek között az, hogy elősegítse a belső piac megfelelő működését azáltal, hogy megszünteti azoknak a személyeknek a szabad mozgása előtti akadályokat, akik jelenleg nehézségekbe ütköznek a határokon átnyúló vonatkozású örökléssel összefüggő jogaik érvényesítése során. A rendelet a (67) preambulumbekkezdése szerint arra irányul, hogy gyorsan, zökkenőmentesen és hatékonyan szabályozza az ilyen vonatkozású öröklést.
- 36 Annak meghatározása érdekében, hogy az öröklés ilyen vonatkozású-e, és ennél fogva a 650/2012 rendelet hatálya alá tartozik-e, amint arra a főtanácsnok az indítványának 34. pontjában rámutatott, meg kell határozni először is azt a tagállamot, amely az örökhagyó szokásos tartózkodási helyének tekintendő az elhalálozás időpontjában, másodsor pedig azt, hogy e tartózkodási hely megállapítható-e egy másik tagállam vonatkozásában, az öröklésére vonatkozó valamely egyéb tényezőnek az örökhagyó szokásos tartózkodási helyétől eltérő államban való fennállása miatt.
- 37 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy bár a 650/2012 rendelet egyetlen rendelkezése sem határozza meg „az örökhagyó szokásos tartózkodási helye elhalálozásának időpontjában” e rendelet értelmében vett fogalmát, hasznos útmutatások találhatók a (23) és (24) preambulumbekkezdésben.
- 38 E rendelet (23) preambulumbekkezdése szerint az örökhagyó szokásos tartózkodási helyének meghatározása az öröklés ügyében eljáró hatóság feladata, és e célból e hatóságnak figyelembe kell vennie mind azt a tényt, hogy az általános kapcsoló elv az örökhagyó halálának időpontjában fennálló szokásos tartózkodási helye, mind pedig az örökhagyónak a halálát megelőző években és az elhalálozása időpontjában fennálló életkörülményeit, figyelembe véve az összes releváns tényállási elemet, különösen az örökhagyónak az érintett államban való tartózkodása időtartamát és gyakoriságát, valamint annak körülményeit és indokait. Az így meghatározott szokásos tartózkodási helynek szoros és tartós kapcsolatot kell mutatnia az öröklés és az érintett állam között.
- 39 E tekintetben az említett rendelet (24) preambulumbekkezdése különböző eseteket említ, amelyekben a szokásos tartózkodási hely meghatározása összetettnek bizonyulhat. Így e preambulumbekkezdés utolsó mondata szerint, ha az örökhagyó az egyik érintett állam állampolgára volt, illetve összes jelentősebb vagyontárgya az egyik érintett államban volt fellelhető, akkor az örökhagyó állampolgársága vagy

ezeknek a vagyontárgyaknak a fellelhetősége különleges tényező lehet az egész tényállás átfogó értékelésekor, ha az örökhagyó szakmai vagy gazdasági okokból külföldre került és ott dolgozott, esetenként hosszú ideig, azonban a származási államával szoros és tartós kapcsolatot őrzött meg.

- 40 Ebből következik, hogy az örökhagyó szokásos tartózkodási helyét az öröklés ügyében eljáró hatóságnak az ügy összes körülményét figyelembe véve egyetlen tagállamra vonatkozóan kell meghatározni.
- 41 Ugyanis, amint arra lényegében a főtanácsnok az indítványának 42. pontjában rámutatott, és amint az a Bíróság ítélezési gyakorlatából következik, a 650/2012 rendelet rendelkezéseinek olyan értelmezése, amely szerint az örökhagyónak az elhalálozása időpontjában fennálló szokásos tartózkodási helye több tagállamban is meghatározható, a hagyaték felosztását vonná maga után, mivel az említett tartózkodási hely minősül az említett rendelet 4. és 21. cikkében foglalt általános szabályok alkalmazás céljából figyelembe veendő szempontnak, amely rendelkezések szerint mind az öröklés egészében történő határozathozatalra vonatkozó joghatóságot, mind pedig az említett rendelet értelmében az öröklés egészére alkalmazandó jogot e tartózkodási hely függvényében kell meghatározni. Ennélfogva ez az értelmezés összeegyeztethetetlen ugyanezen rendelet céljaival (lásd ebben az értelemben: 2017. október 12-i Kubicka ítélet, C-218/16, EU:C:2017:755, 57. pont; 2018. június 21-i Oberle ítélet, C-20/17, EU:C:2018:485, 53–55. pont).
- 42 Ezenfelül meg kell vizsgálni, hogy az öröklés határokon átnyúló vonatkozású-e amiatt, hogy valamely egyéb tényező az örökhagyó utolsó szokásos tartózkodási helyétől eltérő államban található.
- 43 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a Bíróság kimondta, hogy az öröklés határokon átnyúló vonatkozású, amennyiben több tagállamban és különösen az örökhagyó utolsó lakóhelyétől eltérő államban található javakat tartalmaz (lásd ebben az értelemben: 2018. június 21-i Oberle ítélet, C-20/17, EU:C:2018:485, 32. pont). Ezenkívül a 650/2012 rendelet nem kimerítő jelleggel utal olyan egyéb körülményekre, amelyek több tagállamot érintő öröklés fennállására utalhatnak.
- 44 Amint arra lényegében a főtanácsnok is rámutatott indítványának 65. pontjában, a 650/2012 rendelet (23) és (24) preambulumbekzdésében említett és többek között a jelen ítélet 38. és 39. pontjában hivatkozott egybehangzó valószínűsítő körülmények csoportja – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálat függvényében – jellegénél fogva arra enged következtetni, hogy az olyan öröklés, mint amelyről az alapügyben szó van, a 650/2012 rendelet hatálya alá tartozik, mivel határokon átnyúló vonatkozású.
- 45 A fenti megfontolásokra tekintettel az első és az ötödik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 650/2012 rendeletet úgy kell értelmezni, hogy a „határokon átnyúló vonatkozású öröklés” fogalma alá tartozik az olyan helyzet, amelyben az egyik tagállam állampolgárságával rendelkező örökhagyó a halála időpontjában egy másik tagállamban rendelkezett lakóhellyel, de nem szakította meg kapcsolatait az előbbi tagállammal, amelyben a hagyatéki vagyontárgyak találhatóak, feltéve hogy az örökösök lakóhelye e két tagállam valamelyikében található. Az örökhagyó e rendelet értelmében vett utolsó szokásos tartózkodási helyét az öröklés ügyében eljáró hatóságnak az említett tagállamok közül egyetlen tagállam vonatkozásában kell meghatározni.

A második kérdéstről

- 46 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 650/2012 rendelet 3. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a litván közjegyző az e rendelet értelmében vett „bíróságnak” tekinthető.
- 47 A 650/2012 rendelet 3. cikke (2) bekezdésének első albekezdése értelmében az öröklési ügyekben hatáskörrel rendelkező nem igazságügyi hatóság vagy jogi szakember akkor tartozik az e rendelkezés értelmében vett „bíróság” fogalma alá, ha igazságszolgáltatási feladatokat lát el, vagy igazságügyi

hatóság felhatalmazása alapján, vagy igazságügyi hatóság felügyelete alatt jár el, feltéve hogy szavatolja a pártatlanságot és a felek meghallgatáshoz való jogát, valamint feltéve, hogy a tevékenységi helye szerinti tagállam joga értelmében a határozatai ellen igazságügyi hatóság előtt jogorvoslással lehet élni, vagy azokat igazságügyi hatóság felülvizsgálhatja, és határozatai hasonló hatállyal és joghatással rendelkeznek, mint az igazságügyi hatóságok által ugyanilyen ügyben hozott határozatok.

- 48 Ezenkívül a 650/2012 rendelet (20) preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy e rendelet keretében a „bírság” kifejezést tágan kell értelmezni, ideértve a közjegyzőket is, amikor azok bizonyos öröklési ügyekben igazságszolgáltatási feladatokat látnak el.
- 49 Egyébiránt pontosítani kell, hogy a közjegyzők „bírságnak” való minősítése szempontjából nincs döntő jelentősége annak, hogy valamely tagállam nem tette meg a 650/2012 rendelet 3. cikke (2) bekezdésének második albekezdésében foglalt, az igazságszolgáltatási feladatok e közjegyzők általi ellátására vonatkozó értesítést (2019. május 23-i WB ítélet, C-658/17, EU:C:2019:444, 64. pont).
- 50 Arra is emlékeztetni kell, hogy a 650/2012 rendelet 3. cikkének (2) bekezdése pontosítja, hogy a „bírság” e rendelet értelmében vett fogalma nemcsak az igazságügyi hatóságokat, hanem az öröklési ügyekben hatáskörrel rendelkező, igazságszolgáltatási feladatokat ellátó és az ugyanezen rendelkezésben meghatározott feltételeknek megfelelő bármely más hatóságot és jogi szakembert is magában foglalja (2019. május 23-i WB-ítélet, C-658/17, EU:C:2019:444, 40. pont).
- 51 E tekintetben a Bíróság már megállapította, hogy valamely hatóság akkor lát el igazságszolgáltatási feladatokat, amennyiben hatáskörrel rendelkezhet öröklési jogvitákban. E kritérium az öröklési bizonyítvány kiállítására irányuló eljárás peres vagy nemperes jellegétől függetlenül alkalmazandó (lásd ebben az értelemben: 2019. május 23-i WB-ítélet, C-658/17, EU:C:2019:444, 56. pont).
- 52 Márpedig a jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a közjegyzői karról szóló törvény 1. cikke értelmében a litván közjegyzők jogosultak arra, hogy a vitathatatlan alanyi jogokat tanúsítsák.
- 53 Úgy tűnik, hogy ebből az következik, amint arra a főtanácsnok az indítványának 81. pontjában rámutatott, hogy egy litván közjegyzőnek nincs hatásköre a felek közötti vitás kérdések elbírálására, és nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy olyan ténybeli elemeket állapítson meg, amelyek nem világosak és egyértelműek, valamint arra sem, hogy a vitatott tényekkel kapcsolatban állást foglaljon.
- 54 Így meg kell állapítani, hogy – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálat függvényében – a nemzeti öröklési bizonyítvány litván közjegyzők általi kiállítása nem jár igazságszolgáltatási feladatok ellátásával.
- 55 Ugyanakkor a 650/2012 rendelet 3. cikke (2) bekezdésének szövegére tekintettel az e rendelkezés értelmében vett „bírságnak” minősülés abból is következhet, hogy az érintett hatóságok és jogi szakemberek felhatalmazás alapján vagy igazságügyi hatóság felügyelete mellett járnak el. A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy ez a helyzet áll-e fenn a litván közjegyzők esetében a nemzeti öröklési bizonyítvány kiállításakor.
- 56 A fenti megfontolásokra tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 650/2012 rendelet 3. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálat függvényében – a litván közjegyzők a nemzeti öröklési bizonyítvány kiállítása során nem látnak el igazságszolgáltatási feladatokat. Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak meghatározása, hogy e közjegyzők felhatalmazás alapján vagy igazságügyi hatóság felügyelete mellett járnak-e el, következésképpen pedig az ugyanezen rendelkezés értelmében vett „bírságnak” minősülhetnek-e.

A harmadik kérdésről

- 57 Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy amennyiben úgy ítéli meg, hogy a litván közjegyzők a 650/2012 rendelet értelmében vett „bíróságnak” minősülhetnek, az általuk kiadott öröklési bizonyítvány a 650/2012 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének g) pontja értelmében vett „határozatnak” tekinthető-e, és hogy annak kiállítása érdekében e közjegyzők alkalmazhatják-e az e rendelet II. fejezetében előírt joghatósági szabályokat.
- 58 A 650/2012 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének g) pontja értelmében vett „határozat” alatt értendő az öröklési ügyben valamely tagállam bírósága által hozott bármely határozat, elnevezésére való tekintet nélkül.
- 59 E rendelkezésből következik, hogy az e rendelet által ahhoz előírt egyetlen feltétel, hogy valamely jogi aktus „határozatnak” minősülhessen, az, hogy azt az említett rendelet 3. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „bíróság” hozza.
- 60 Ennélfogva, amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy a litván közjegyzők a 650/2012 rendelet 3. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „bíróságnak” minősülhetnek, az e közjegyzők egyike által kiállított öröklési bizonyítvány az e rendelet 3. cikke (1) bekezdésének g) pontja értelmében vett „határozatnak” minősülhet.
- 61 A joghatósági szabályokat illetően a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a 650/2012 rendelet, különösen annak 4. cikke, az öröklés egészére vonatkozó intézkedésekkel kapcsolatos eljárásait – ideértve például a nemzeti jog szerinti öröklési bizonyítványok kiállítását, függetlenül ezen eljárások peres vagy nemperes jellegétől – illető joghatóságát határozza meg, amint az a rendelet (59) preambulumbekkezdéséből is kitűnik (lásd ebben az értelemben: 2018. június 21-i Oberle ítélet, C-20/17, EU:C:2018:485, 44. és 45. pont).
- 62 Amint az a 650/2012 rendelet (22) preambulumbekkezdéséből következik, amennyiben a közjegyzők igazságszolgáltatási feladatokat látnak el, vagy felhatalmazás alapján vagy igazságügyi hatóság felügyelete mellett járnak el, vonatkoznak rájuk az e rendelet II. fejezetében előírt joghatósági szabályok, és az általuk hozott határozatok fogalmára az e rendelet IV. fejezetében szereplő, a határozatok elismerésére, végrehajthatóságára és végrehajtására vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.
- 63 A fenti megfontolásokra tekintettel a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 650/2012 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének g) pontját úgy kell értelmezni, hogy amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy a litván közjegyzők az e rendelet értelmében vett „bíróságnak” minősülhetnek, az általuk kiadott öröklési bizonyítvány az e rendelkezés értelmében vett „határozatnak” tekinthető, így pedig annak kiállítása érdekében e közjegyzők alkalmazhatják az említett rendelet II. fejezetében előírt joghatósági szabályokat.

A negyedik kérdésről

- 64 Negyedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy a 650/2012 rendelet 4. és 59. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy az e rendelet értelmében vett „bíróságnak” nem minősülő tagállami közjegyző kiállíthat öröklési bizonyítványokat az említett rendeletben előírt, a joghatóságra vonatkozó általános szabályok betartása nélkül, és hogy ez utóbbiakat az ugyanezen rendelet 3. cikke (1) bekezdésének i) pontja értelmében vett, a többi tagállamban joghatás kiváltására alkalmas „közokiratnak” kell-e tekinteni.

- 65 Pontosabban e negyedik kérdés első részével a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy – az egységes öröklés biztosítása érdekében – abban az esetben, ha a litván közjegyzők nem minősülnek a 650/2012 rendelet értelmében vett „bíróságnak”, vonatkoznak-e rájuk a 650/2012 rendelet „Joghatóság” című II. fejezetének rendelkezéseiben előírt joghatósági szabályok, és hogy a nemzeti öröklési bizonyítvány kiállítása előtt meg kell-e határozniuk, hogy adott esetben mely bíróságok rendelkeznének joghatósággal az említett rendelkezések alapján.
- 66 E tekintetben a 650/2012 rendelet (22) preambulumbekkezdésének egyértelmű szövegéből kitűnik, hogy amennyiben a közjegyzők nem látnak el igazságszolgáltatási feladatokat, nem vonatkoznak rájuk a joghatósági szabályok.
- 67 Ezenkívül, amint azt a Bíróság már kimondta, e rendelet 4. cikke a tagállami bíróságoknak az öröklés egészére vonatkozó intézkedésekkel kapcsolatos eljárásait illető joghatóságát határozza meg (2018. június 21-i Oberle ítélet, C-20/17, EU:C:2018:485, 44. pont). Ezzel szemben a nem igazságügyi hatóságokra nem vonatkoznak a 650/2012 rendelet II. fejezetének rendelkezéseiben meghatározott joghatósági szabályok.
- 68 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság azt állapítja meg, hogy a litván közjegyzők nem minősülhetnek a 650/2012 rendelet 3. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „bíróságnak”, e közjegyzőkre nem vonatkoznak a 650/2012 rendeletben előírt joghatósági szabályok, továbbá azt sem kell meghatározniuk, hogy adott esetben mely bíróságok rendelkeznek joghatósággal az ugyanezen rendelet II. fejezetének rendelkezései alapján.
- 69 Egyébiránt az egységes öröklés elve nem abszolút jellegű, amint arra a főtanácsnok az indítványának 79. pontjában lényegében rámutatott. A 650/2012 rendelet arra a helyzetre vonatkozik, amikor több tagállam hatóságai ugyanazon öröklési ügyben járnak el. E rendelet 13. cikkéből kitűnik, hogy a rendelet elismeri, hogy amennyiben az örökösök vagy a hagyományosok az öröklés ügyében eljáró vagy eljárni hivatott tagállamtól eltérő tagállamban rendelkeznek szokásos tartózkodási hellyel, a szokásos tartózkodási helyük szerinti tagállam hatóságai az öröklésre vonatkozó nyilatkozatokat fogadhatnak el. Ez megfelel az említett rendeletnek az örökösök és hagyományosok helyzetének megkönnyítésére irányuló célkitűzésének, amint az ugyanezen rendelet (32) preambulumbekkezdéséből kitűnik.
- 70 Ezt az értelmezést nem vonja kétségbe a 650/2012 rendeletnek az európai öröklési bizonyítvány kiállítására vonatkozó 64. cikke, amely pontosítani kívánja, hogy az ugyanezen rendelet 4., 7., 10. és 11. cikkében foglalt joghatósági szabályok nemcsak az említett rendelet 3. cikkének (2) bekezdése értelmében vett bíróságokra alkalmazandók, hanem olyan más hatóságokra is, amelyek a nemzeti jog szerint hatáskörrel rendelkeznek arra, hogy öröklési ügyekben eljárjanak. A 650/2012 rendelet által létrehozott európai öröklési bizonyítvány ugyanis az e rendelet VI. fejezetének rendelkezései által kialakított autonóm jogi szabályozás alá tartozik (2018. június 21-i Oberle ítélet, C-20/17, EU:C:2018:485, 46. pont).
- 71 A kérdést előterjesztő bíróság ezenkívül a negyedik kérdésének második részében a nemzeti öröklési bizonyítványnak a 650/2012 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének i) pontja értelmében vett „közokiratnak” minősítésére, valamint annak joghatásaira kérdez rá.
- 72 A 650/2012 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének i) pontja értelmében „közokirat” valamely tagállamban az alaki követelményeknek megfelelően közokiratként kiállított vagy bejegyzett, öröklési ügyben keletkezett okirat, amelynek hitelessége egyfelől a közokirat aláírására és tartalmára vonatkozik; másfelől valamely hatóság vagy az eredeti tagállam által erre feljogosított bármely más szerv által lett megállapítva.

- 73 E rendelet (62) preambulumbekzdéséből kitűnik továbbá, hogy a közokirat „hitelességének” olyan önálló fogalomnak kell lennie, amely olyan kérdésekre terjed ki, mint az okirat valódisága, az okirat alaki követelményei, az okiratot kiállító hatóság jogosítványai, valamint az okirat kiállítására vonatkozó eljárás. Emellett a hitelesség fogalmának az érintett hatóság által az okiratba foglalt tényállási elemekre is ki kell terjednie, így például arra, hogy az adott felek egy adott napon megjelentek a hatóságnál, és megtették az adott nyilatkozatokat.
- 74 A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy e tényezők együttesen jelen vannak-e. Mindazonáltal, bár e bíróság kizárólagos hatáskörrel rendelkezik az alapügyben szóban forgó tények értékelésére és a nemzeti jogszabályok értelmezésére, az előzetes döntéshozatal keretében hasznos válaszokat adni hivatott Bíróság hatásköre azonban kiterjed arra, hogy a rendelkezésére álló iratok alapján iránymutatásokat nyújtson.
- 75 A jelen ügyben, amint arra a főtanácsnok az indítványának 87. pontjában rámutatott, az öröklési bizonyítvány a nemzeti jog szerint közokirat, és amint az a közjegyzői karról szóló törvény 26. cikkéből kitűnik, a közjegyzők jogosultak öröklési bizonyítványt kiállítani, amely bizonyítottnak tekintendő tényeket tartalmaz.
- 76 Következésképpen – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálat függvényében – úgy tűnik, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló nemzeti öröklési bizonyítvány megfelel a 650/2012 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének i) pontjában előírt feltételeknek.
- 77 Arra az esetre nézve, ha a kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy e bizonyítvány az említett rendelkezés értelmében vett közokiratnak minősül, annak joghatásait illetően először is meg kell jegyezni, hogy a 650/2012 rendelet 59. cikke (1) bekezdésének első albekezdéséből kitűnik, hogy a valamely tagállamban kiállított közokirat ugyanolyan bizonyító erővel bír egy másik tagállamban, mint az eredeti tagállamban, vagy az ahhoz a lehető legnagyobb mértékben hasonló joghatást vált ki. E tekintetben e rendelet (61) preambulumbekzdése pontosítja, hogy egy adott közokirat valamely másik tagállamban érvényes bizonyító erejének vagy a lehető legnagyobb mértékben hasonló joghatásnak a meghatározásakor említést kell tenni arra vonatkozóan, hogy a közokirat milyen jellegű és körű bizonyító erővel bír az eredeti tagállamban. Következésképpen azt, hogy egy adott közokiratnak milyen bizonyító erővel kell bírnia egy másik tagállamban, az eredeti tagállam joga határozza meg.
- 78 Ezenkívül a 650/2012 rendelet 59. cikke (1) bekezdése második albekezdésének megfelelően valamely közokiratnak egy másik tagállamban történő felhasználása érdekében kérhető az eredeti eljárás helye szerinti tagállam kiállító hatóságától, hogy töltsse ki a 650/2012 rendeletben említett formanyomtatványok meghatározásáról szóló, 2014. december 9-i 1329/2014 végrehajtási rendelet (HL 2014. L 359., 30. o.; helyesbítések: HL 2016. L 9., 14. o.; HL 2017. L 214., 43. o.) 2. mellékletében szereplő formanyomtatványt.
- 79 Másodszor, a 650/2012 rendelet 60. cikkének (1) bekezdése értelmében az eredeti tagállamban végrehajtható közokiratot valamely más tagállamban az említett rendelet 45–58. cikkében előírt eljárás keretében végrehajthatóvá kell nyilvánítani.
- 80 A fenti megfontolásokra tekintettel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 650/2012 rendelet 4. és 59. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az e rendelet értelmében vett „bíróságnak” nem minősülő tagállami közjegyző kiállíthat nemzeti öröklési bizonyítványokat az említett rendeletben előírt, joghatóságra vonatkozó általános szabályok betartása nélkül. Amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy ezek a bizonyítványok megfelelnek az ugyanezen rendelet 3. cikke (1) bekezdésének i) pontjában előírt feltételeknek, és ennél fogva az ugyanezen rendelkezés értelmében vett „közokiratnak” tekinthetők, azok a többi tagállamban olyan joghatásokat váltanak ki, mint amelyeket a 650/2012 rendelet 59. cikkének (1) bekezdése és 60. cikkének (1) bekezdése tulajdonít a közokiratoknak.

A hatodik kérdésről

- 81 Hatodik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 650/2012 rendelet 4., 5., 7. és 22. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy az örökhagyó akarata, valamint az örökösök közötti megállapodás az öröklési ügyekben joghatósággal rendelkező bíróság meghatározásához és az e rendeletben meghatározott szempontok alkalmazásából eredőtől eltérő tagállam öröklési jogának alkalmazásához vezethet.
- 82 Az öröklési ügyekben joghatósággal rendelkező bíróság meghatározását illetően meg kell jegyezni, hogy a 650/2012 rendelet 4. cikke olyan általános szabályt állapít meg, amely szerint az öröklés egészében azon tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal, amelynek a területén az örökhagyó szokásos tartózkodási helye elhalálozásának időpontjában volt, míg e rendelet 5. cikkének (1) bekezdése olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyek eltérnek ettől az általános szabálytól, és elismeri annak lehetőségét, hogy a hagyatéki eljárásban részt vevő felek megállapodjanak abban, hogy az e rendeletben meghatározott szempontok alkalmazásából eredőtől eltérő tagállam bíróságai rendelkezzenek joghatósággal.
- 83 A 650/2012 rendelet 5. cikke (1) bekezdésének megfelelően az eljárásban részt vevő felek megállapodhatnak abban, hogy azon tagállam bíróságai, amelynek jogát az örökhagyó ugyanezen rendelet 22. cikke alapján az öröklésre alkalmazandó jognak választotta, kizárólagos joghatósággal rendelkeznek az öröklési ügyben történő bármely határozathozatalra.
- 84 A 650/2012 rendelet 5. cikkének (2) bekezdése és 7. cikke pontosítja azokat az alaki feltételeket, amelyeknek teljesülniük kell ahhoz, hogy a joghatósági kikötés érvényes legyen. Különösen e rendelet 5. cikkének (2) bekezdéséből és 7. cikkének b) pontjából kitűnik, hogy e megállapodást írásba kell foglalni, keltezni kell, és azt az érintett feleknek alá kell írniuk, illetve hogy e feleknek kifejezetten el kell fogadniuk az eljáró bíróság joghatóságát, amint azt az említett rendelet 7. cikkének c) pontja előírja.
- 85 A jelen ügyben, bár a Bíróság rendelkezésére álló iratokból nem tűnik ki, hogy a hagyatéki eljárásban részt vevő felek a fenti feltételeknek megfelelő megállapodást kötöttek volna annak érdekében, hogy kizárólagos joghatóságot biztosítsanak a litván bíróságoknak, a kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy az örökhagyó túlélő férje, aki német állampolgár, és az örökhagyóval együtt az elhalálozásának időpontjában Németországban élt, kinyilvánította, hogy hozzájárul e joghatósághoz.
- 86 Amint arra a főtanácsnok az indítványának 121. pontjában rámutatott, a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak meghatározása, hogy az alapeljárásban tett ilyen nyilatkozat a 650/2012 rendelet 7. cikkének c) pontja értelmében vett, a joghatóságot megalapozó joghatással bír-e.
- 87 Végezetül emlékeztetni kell arra, hogy – amint az a 650/2012 rendelet (29) preambulumbekkezdéséből következik – e rendeletet nem lehet úgy értelmezni, hogy az megakadályozza a feleket abban, hogy az öröklést valamely általuk választott tagállamban peren kívüli egyezség útján rendezzék, amennyiben ez az említett tagállam joga alapján lehetséges, még abban az esetben is, ha az adott tagállam joga nem az öröklésre alkalmazandó jog.
- 88 Ami azt a kérdést illeti, hogy az örökhagyó akarata, illetve az örökösök közötti megállapodás vezethet-e egy másik tagállam öröklési jogának alkalmazásához, mint amely a 650/2012 rendelet által a „Jogválasztás” című 22. cikke (1) bekezdésének első albekezdése alapján megállapított szempontok alkalmazásából következne, meg kell állapítani, hogy egy adott személy az utána történő öröklés egészére irányadó jogként választhatja annak az államnak a jogát, amelynek állampolgárságával a választás megtételekor vagy az elhalálozás időpontjában rendelkezik. Egyébiránt ezen 22. cikk (2) bekezdése pontosítja, hogy e jogválasztásról kifejezetten, végintézkedés formájában, nyilatkozatban kell rendelkezni, vagy annak a végintézkedésből megállapíthatónak kell lennie.

- 89 Amint arra a Bizottság az írásbeli észrevételeiben rámutatott, a 650/2012 rendelet 22. cikkének (2) bekezdését e rendelet (39) preambulumbekkezdésének fényében kell értelmezni, amely szerint a jogválasztás következhet végintézkedésből, különösen akkor, ha az örökhagyó az állampolgársága szerinti állam jogának konkrét rendelkezéseire hivatkozott.
- 90 A jelen ügyben, mivel a litván jog annak a tagállamnak a joga, amelynek állampolgárságával az örökhagyó az elhalálozás időpontjában rendelkezett, e jogot érvényesen lehetett a 650/2012 rendelet 22. cikkének (1) bekezdése alapján választani. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy e rendelet 22. cikke (2) bekezdésének megfelelően ez a jogválasztás megállapítható-e az alapügyben szóban forgó végrendelet szövegéből.
- 91 Ezenkívül a Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik, hogy az említett végrendeletet Litvániában 2013. július 4-én, a 650/2012 rendelet hatálybalépése előtt készítették, és hogy az érintett személy 2015. augusztus 17-ét követően, azaz az e rendeletben előírt szabályok szerinti hatálybalépés időpontja után halálozott el. Így a 650/2012 rendelet 83. cikkében említett átmeneti rendelkezések e cikk (1) bekezdésének megfelelően szintén relevánsak lehetnek.
- 92 Az említett rendelet 83. cikkének (2) bekezdése azokra az esetekre vonatkozik, amikor az örökhagyó 2015. augusztus 17. előtt megválasztotta az utána történő öröklésre alkalmazandó jogot. Amint azt a főtanácsnok az indítványának 102. pontjában megjegyezte, e rendelkezés célja az örökhagyó akaratának megőrzése, és ahhoz, hogy e jogválasztás érvényes legyen, meg kell felelnie az említett rendelkezésben meghatározott feltételeknek. Ezzel szemben ugyanezen cikk (4) bekezdése szabályozza azokat az eseteket, amelyekben a végintézkedés nem tartalmaz ilyen jogválasztást.
- 93 Konkrétan az említett (4) bekezdés szerint, amennyiben a végintézkedést 2015. augusztus 17-ét megelőzően olyan állam joga szerint tették, amelyet az örökhagyó e rendelet szerint választhatott volna, akkor azt kell az öröklésre alkalmazandó jogként választott jognak tekinteni.
- 94 E rendelkezés alkalmazandó a jelen ügyben, mivel egyrészt az alapügyben szóban forgó végrendeletet 2015. augusztus 17. előtt szövegezték meg, másrészt pedig a litván jog választható volt a 650/2012 rendelet 22. cikke (1) bekezdése első albekezdésének megfelelően, mivel az örökhagyó a végrendelet elkészítésének időpontjában litván állampolgársággal rendelkezett. Következésképpen e jogot, amelynek megfelelően az említett végrendeletet megfogalmazták, az alapügyben szóban forgó öröklésre irányadó jognak kell tekinteni.
- 95 E tekintetben végül emlékeztetni kell arra, hogy e rendelet rendelkezései – amint az a (27) preambulumbekkezdéséből kitűnik – annak biztosítására irányulnak, hogy az öröklés ügyében eljáró hatóság az esetek többségében a saját nemzeti jogát alkalmazza.
- 96 A fenti megállapításokra tekintettel a hatodik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 650/2012 rendelet 4., 5., 7. és 22. cikkét, illetve 83. cikkének (2) és (4) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az örökhagyó akarata, valamint az örökösök közötti megállapodás az öröklési ügyekben joghatósággal rendelkező bíróság meghatározásához és az e rendeletben meghatározott szempontok alkalmazásából eredőtől eltérő tagállam öröklési jogának alkalmazásához vezethet.

A költségekről

- 97 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

- 1) Az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről szóló, 2012. július 4-i 650/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletet úgy kell értelmezni, hogy a „határokon átnyúló vonatkozású öröklés” fogalma alá tartozik az olyan helyzet, amelyben az egyik tagállam állampolgárságával rendelkező örökhagyó a halála időpontjában egy másik tagállamban rendelkezett lakóhellyel, de nem szakította meg kapcsolatait az előbbi tagállammal, amelyben a hagyatéki vagyontárgyak találhatók, feltéve hogy az örökösök lakóhelye e két tagállam valamelyikében található. Az örökhagyó e rendelet értelmében vett utolsó szokásos tartózkodási helyét az öröklés ügyében eljáró hatóságnak az említett tagállamok közül egyetlen tagállam vonatkozásában kell meghatároznia.
- 2) A 650/2012 rendelet 3. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálat függvényében – a litván közjegyzők a nemzeti öröklési bizonyítvány kiállítása során nem látnak el igazságszolgáltatási feladatokat. Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak meghatározása, hogy e közjegyzők felhatalmazás alapján vagy igazságügyi hatóság felügyelete mellett járnak-e el, következésképpen pedig az ugyanezen rendelkezés értelmében vett „bíróságnak” minősülhetnek-e.
- 3) A 650/2012 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének g) pontját úgy kell értelmezni, hogy amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy a litván közjegyzők az e rendelet értelmében vett „bíróságnak” minősülhetnek, az általuk kiadott öröklési bizonyítvány az e rendelkezés értelmében vett „határozatnak” tekinthető, így pedig annak kiállítása érdekében e közjegyzők alkalmazhatják az említett rendelet II. fejezetében előírt joghatósági szabályokat.
- 4) A 650/2012 rendelet 4. és 59. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az e rendelet értelmében vett „bíróságnak” nem minősülő tagállami közjegyző kiállíthat nemzeti öröklési bizonyítványokat az említett rendeletben előírt, joghatóságra vonatkozó általános szabályok betartása nélkül. Amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy ezek a bizonyítványok megfelelnek az ugyanezen rendelet 3. cikke (1) bekezdésének i) pontjában előírt feltételeknek, és ennél fogva az ugyanezen rendelkezés értelmében vett „közokiratnak” tekinthetők, azok a többi tagállamban olyan joghatóságokat váltanak ki, mint amelyeket a 650/2012 rendelet 59. cikkének (1) bekezdése és 60. cikkének (1) bekezdése tulajdonít a közokiratoknak.
- 5) A 650/2012 rendelet 4., 5., 7. és 22. cikkét, illetve 83. cikkének (2) és (4) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az örökhagyó akarata, valamint az örökösök közötti megállapodás az öröklési ügyekben joghatósággal rendelkező bíróság meghatározásához és az e rendeletben meghatározott szempontok alkalmazásából eredőtől eltérő tagállam öröklési jogának alkalmazásához vezethet.

Aláírások